

Vith INTERNATIONAL EURASIAN
EDUCATIONAL RESEARCH CONGRESS

EJERCongress 2019 ABSTRACTS

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

19-22 JUNE 2019 / Ankara University
19-22 HAZİRAN 2019 / Ankara Üniversitesi

VIth INTERNATIONAL EURASIAN
EDUCATIONAL RESEARCH CONGRESS

EJERCongress 2019
ABSTRACTS

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

19-22 JUNE 2019 / Ankara University

19-22 HAZİRAN 2019 / Ankara Üniversitesi

ANI YAYINCILIK

ANKARA

VIth INTERNATIONAL EURASIAN EDUCATIONAL RESEARCH CONGRESS

EJERCONGRESS 2019 CONFERENCE PROCEEDINGS

EJERCONGRESS 2019 BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

Anı Yayıncılık
Kızılırmak Sokak 10/A
Bakanlıklar / Ankara
Basım tarihi : 12 Temmuz 2019
Tel : 0 312 425 81 50 pbx
Fax : 0 312 425 81 11
info @aniyayincilik.com.tr
ejercongress@gmail.com
www.http://.aniyayincilik.com.tr
ISBN: 978-605-170-282-7

(25539) 'Kuş Yuvası Saçlı Kız ve Huguftu' ile Etkileşimli Bir Okuma Deneyimi

PERVİN OYA TANERİ

NALAN AKDUMAN

ŞEBNEM SOYSAL ACAR

SEVAL ELMACI

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

MEB

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

MEB

ÖZET

Problem Durumu

Sağlıklı davranış değişiminin kritik bir bileşenlerinden biri de tutum değişikliğidir. Bireylerin inanç ve tutumları, davranışlarını doğrudan etkilemektedir. Bireylerin tutum ve davranışlarında olumlu değişimlerin gerçekleştirilmesinde verilen eğitimin ve maruz kalınan eğitsel materyallerin niteliği esastır. Son yıllarda çocukların edebi eserlere verdikleri tepkiler eğitimcilerin, edebiyatçıların ve psikologların ilgilendiği konulardan biri haline gelmiştir. Araştırmalar edebi eserlerin bireylerin daha iyi insanlar olarak gelişmesini sağladığını, çünkü daha çok okuyan insanların ahlaki ya da sosyal olarak daha iyi olduklarını göstermektedir. Diğer bir deyişle, sık sık kitap okuyan kişiler diğer insanları daha iyi anlayabilir, onlarla empati kurabilir ve dünyayı kendi perspektiflerinden görebilirler (Mar ve ark. 2006; Mar, Oatley & Peterson, 2009). Okuma, çocuğun kelime hazinesini, okuryazarlık becerilerini geliştirebilir, matematik ve fen kavramlarını ve tarihi öğrenmelerine yardımcı olmalarının yanı sıra, onlara empatiyi de öğretebilir. Çocuklar hikaye okuduğunda, hikayeyi karakterlerin bakış açısından anlama fırsatı bulurlar. Hikayeler, çocukların başkalarının deneyimlerine saygı duymalarını sağlayan ve dünyayı başkasının gözleriyle görme konusunda pratik yapabilecekleri bir rol oynama oyunu gibidir (Borba, 2017). Çocuklar daha fazla hikaye okuduklarında, kurgusal anlatılara dahil olurlar, dünya hakkında bilgi edinirler, böylece diğer insanların niyetlerini daha rahat anlayabilirler (Mar, Tackett & Moore, 2010). Bir hikaye kurgusunda karakterleri anlamak, gerçek dünyadaki akranların da anlaşılmasını sağlamaktadır. Sık sık kurgu kitaplar okumak bireylerin empati gibi sosyal yeteneklerini desteklemektedir (Mar, Oatley, Hirsh, dela Paz & Peterson, 2006). Benzer şekilde Kidd ve Castano (2013) da çalışmalarında edebi kurgu kitapları okumanın, diğer insanların duygularını algılama ve anlama yeteneğini geliştirdiğini, karmaşık sosyal ilişkilerin yönlendirilmesinde çok önemli bir beceri olduğunu ortaya çıkarmışlardır.

İyi yazılmış ya da çekici bir şekilde tartışılan kitapların genellikle "yaşamı değiştiren" kitaplar olarak tanımlanır (Hormes, Rozin, Green & Fincher, 2013). Ancak film, kitap veya oyun gibi materyalleri kullanarak öğrencilerde davranış değişimi oluşturup oluşturmayacağı konusuna çok az sayıda çalışmada yer verilmiştir. Ayrıca, kitaplarda yazarın vermek istediği mesajla okuyucuların anladıkları mesaj arasında da farklılık olabilmektedir. Okuma, anlam çıkarmak için semboller yorumlamaya dayanan karmaşık bilişsel ve öznel bir süreçtir. Diğer bir deyişle, bir okurun edebi bir metne verdiği tepki, edebi bir eserin anlaşılmasında esastır (Rosenblatt, 1938). Okuyucu-tepki kuramcılar farklı okurların edebi eserlere farklı cevaplar verebileceğini ve bir metinde yalnızca "tek" bir nesnel anlamı olmadığını kabul ederler. Diğer bir deyişle, bir metinde anlam, okuyucunun aklıyla metin arasındaki etkileşimin bir sonucu olarak ortaya çıkan bir şeydir. Okuyucu-tepki uygulamalarını sınıfta uygulamak, öğrencilerin edebi metinleri nasıl yorumladıkları hakkında eğitimcilere ışık tutabilir. Öğrencilerin kendilerini bir kitapta görmeleri, karakterlerle ilişki/duygudaşlık kurmaları, kendilerini tanımaları, başkalarını fark etmeleri ve bir kitabın içselleştirilmesi sağlandığında, tutum ve davranışlarının da değişeceği varsayımıyla, bu çalışmada okuyucu-tepki kuramıyla, öğrencilerin "Kuş Yuvası Saçlı Kız ve Huguftu" adlı öykü kitabından çıkardıkları anlam ve bu anlamların öğrencilerin tutum veya inançları üzerindeki etkisini araştırılmıştır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada, 1. sınıf öğrencilerinin Nalan Akduman'ın kısa öyküsü "Kuş Yuvası Saçlı Kız ve Huguftu"ya yönelik tepkilerinin alınması amaçlanmıştır. Bu çalışmada okuyucu-tepki kuramının pedagojik uygulaması ve bibliyotepi yöntemi esas alınmıştır. Araştırmaya Ankara İli, Etimesgut İlçesinde bir devlet okulunda öğrenim gören 2. ve 3. sınıf öğrencileri katılmıştır.

Verilerin toplanmasında, yaratıcı drama ve sanatla terapi gibi sanat temelli yaklaşımların yanı sıra okuyucu-tepki kuramı ve bibliyoterapi yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama süreci şu aşamaları içermektedir: (1) okuma öncesi etkinlikler, (2) okuma sonrası etkinlikler ve (3) kapanış etkinlikleri.

İlk olarak okuma öncesinde öykü kitabının tanıtımı yapılarak, hazırlık soruları sorulmuştur (katılım). Daha sonra, kitabın resimleri gösterilerek öğretmen tarafından öğrencilere okunmuştur (tanımlama). Öyküyle ilgili bir şarkı hazırlanarak öğrencilerle birlikte söylenmiştir. Öyküde yer alan "Huguftu" ve "Kuş Yuvası Saçlı Kız" karakterlerinin oyuncaklarının hazırlanması ve yaratıcı drama ve sanatla terapi teknikleri kullanılarak öykünün içselleştirilmesi sağlanmıştır (katarsis ve içgörü). En son aşamada kitabın ana mesajını özetlenerek, gerçek yaşantılarla hikayede yer alan olaylar arasında bağlantı kurulmuştur (evrenselcilik) ve öğrencilerin öyküyle ilgili bireysel tepkileri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bibliyoterapi yönteminde kullanılan etkinliklerin katarsis ve evrenselcilik aşamasında öğrencilere açık uçlu 9 soru sorulmuştur. Kapanış etkinlikler öğrencilerin öyküyle ilgili bireysel tepkilerini ortaya çıkarmak için, öyküyü dinledikten sonra öğrencilerden Hancock (2008) tarafından detaylandırılmış ve sınıflandırılmış sorulara yazılı olarak cevap vermeleri ile tamamlanmıştır.

Bibliyoterapi yönteminin katarsis ve evrenselcilik bölümünde sorulan sorular ile okuyucu-tepkilerini ortaya çıkarmayı amaçlayan sorular kullanılarak elde edilen veriler tematik olarak analiz edilmiştir. Öğrencilerin hikayeye verdikleri tepkilerle ilgili veriler araştırmacılar tarafından defalarca okuduktan sonra kodlanarak, Wollman-Bonilla, Werchadlo (1995) tarafından oluşturulan iki kategori (metin-merkezli tepkiler ve okuyucu-merkezli tepkiler) altından sınıflandırılmıştır. Analizlerde kullanılan, niteliksel olarak farklı olan iki tepki türü şu şekilde açıklanabilir; (1) metin-merkezli tepkiler, hikayede neler olduğuna ve okuyucunun hikaye hakkındaki düşünce ve duygularına odaklanır, (2) okuyucu-merkezli tepkiler ise hikayeyi dinleme deneyimine odaklanır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bulgular, sadece öykü okuma ya da dinleme ile sınırlı kalmayıp, dokunma, canlandırma, seslendirme gibi zenginleştirici etkileşimli okuma etkinliklerine yer verildiğinde öyküyle duygusal bağ kurma olasılığının ve kültürel yeterliliklerin arttığını ortaya çıkarmıştır. Öğrenciler başkalarını benzersiz/farklı nitelikleriyle kabul etmenin onları nasıl olumlu etkilediğini fark etmişlerdir. Bulgular ayrıca, öğrencilere hissettikleri duygular konusunda yalnız olmadıklarını anlamalarını ve duygularını normalleştirerek ve umutlanmalarını sağlamaktadır. Bulgular öğrencilerin bireysel farklılıkların insanların yaşamları üzerinde nasıl etkili olduğu hakkında genellemeler yapma eğiliminde olduğunu ortaya koymaktadır.

Okur-tepki teorisi açısından bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin verdikleri cevapların çoğunluğunun okur merkezli olduğu görülmektedir. Okur merkezli cevapların çok olması öğrencilerin duygusal olarak kitapla etkileşime girme oranlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Diğer bir deyişle, öğrenciler öyküyü dinlerken estetik bir duruş sergileyerek, karakterle etkileşim kurmuşlardır.

Yaratıcı drama ve sanatla terapi yöntemleri ile elde edilen bulgular, sadece öykü okuma/dinleme ile sınırlı kalmayıp, dokunma, canlandırma, seslendirme gibi zenginleştirici etkinliklere yer verildiğinde öyküyle duygusal bağ kurmanın olasılığının arttığını ortaya çıkarmıştır.

Anahtar Kelimeler : Çocuk edebiyatı, okuyucu-tepki kuramı, etkileşimli okuma, bireysel farklılıklar, empati, bibliyoterapi.

Kaynakça

- Borba, M. (2017). *UnSelfie: Why empathetic kids succeed in our All-About-Me World*. New York, NY: Simon and Schuster.
- Dirks, K.L. (2010). *Bibliotherapy for the Inclusive Elementary Classroom*. Senior Honors Theses. Eastern Michigan UNIVERSITY. <http://commons.emich.edu/honors/237>
- Gavigan, K.W. & Kurtts, S. (2011). Using Children's and Young Adult Literature in Teaching Acceptance and Understanding of Individual Differences. *Delta Kappa Gamma Bulletin*, 72(2), 11-16.
- Hancock, M. R. (2008). *A celebration of literature and response: Children, books, and teachers in K-8 classrooms* (3rd ed.). Columbus, Ohio: Pearson-Merrill Prentice Hall.
- Hirsch, E.D. (1967). *Validity in interpretation*. New Haven: Yale UNIVERSITY Press.
- Hormes, J. M., Rozin, P., Green, M. C. & Fincher, K. (2013). Reading a book can change your mind, but only some changes last for a year: food attitude changes in readers of *The Omnivore's Dilemma*. *Frontier Psychology*, 4:778.
- Khalik, A.S. A. (2017). The effectiveness of bibliotherapy as an intervention on improving aggressive behavior of fifth graders children with emotional and behavioral disorders. *International Journal of Psycho-Educational Sciences*, 6(2), 30-35.
- Kidd, D. C. & Castano, E. (2013). Reading Literary Fiction Improves Theory of Mind. *Science*, 342 (6156), 377-380.
- Maich, K. & Kean, S. (2004) Read two books and write me in the morning: Bibliotherapy for social emotional intervention in the inclusive classroom. *TEACHING Exceptional Children Plus*, 1(2) Article 5. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ966510.pdf>
- Mar, A. R., Oatley, K. & Peterson, J. B. (2009). Exploring the link between reading fiction and empathy: Ruling out individual differences and examining outcomes. *The European Journal of Communication Research*, 34 (4), 407-428.
- Mar, A. R., Oatley, K., Hirsh, J., dela Paz, J. & Peterson, J. B. (2006). Bookworms versus nerds: Exposure to fiction versus non-fiction, divergent associations with social ability, and the simulation of fictional social worlds. *Journal of Research in Personality*, 40 (5), 694-712.
- Mar, A. R., Tackett, J. L. & Moore, C. (2010). Exposure to media and theory-of-mind development in preschoolers. *Cognitive Development*, 25 (1), 69-78.

- Rosenblatt, L. M. (1994). *The reader, the text, the poem: The transactional theory of the literary work*. Carbondale: Southern Illinois UNIVERSITY Press.
- Rosenblatt, L. M. (1999). *Literature as exploration* (5th ed.). NY: The Modern Language Association of America.
- Ulusoy, M. (2016). Resimli Çocuk Kitapları ve Okur-Tepki Teorisi. *İlköğretim Online*, 15(2), 487-497.
- Venia, K. (2013). Finding Release through Reading: A Content Analysis of Bibliotherapeutic Literature Appropriate for Verbally Abused, Early Readers. Unpublished Master Thesis, the Graduate College of Bowling Green, Ohio, US.
- Wollman-Bonilla, J., & Werchadlo, B. (1995). Literature response journals in a first-grade classroom. *Language Arts*, 72, 562-570.